

Kurtuluşun Felsefesi 005

– Bayram KAYA · 23 Şubat 2017

Daha biraz önce ürken atından düşmüştü. Üç kaburgası çatlağı. Ağzında çürük olup sızlayan on üç dişi vardı. Üstüne üstlük askeri mesleğin gereği, oradan oraya cephe savaşlarında bulunmaktan ötürü dışarıda çamurda, karda, yağmurda, sıcakta, soğukta yamçı (kalın yünden dokunmuş yağmurluk) üzerinde yatmaktan kaynaklı azmış romatizmaların sızısı ciğerlerine işliyordu. Üstüne üstlük bunlarla Kocatepe de olan Mustafa Kemal'in elinin altına Osmanlıdan kalma varlık fonları da yoktu.

İşte ülke sorunları yanında bu tür kendisinden de kaynaklı sağlığa dek zorlukların da içinde bulunuyordu. Bunlar bir kişinin görevine engel olur tutumlardı. Buna rağmen kararlı, tercihi, bilinçli cefakâr oldu. Tüm bunların yanında özünü hiçe saymasına karşısın süreci anlamaktan uzak olan garabeti söylem de şuydu. Ya da öznel hissi yanlılıkla söylenen ve kısır söylem olmakla maksadını aşan söylemlerden biri de, şu olmaktadır:

B- "Cumhuriyet kuruluncaya kadar, camilerde hutbe verişle, Allah'ı ve dinini; toplumun Müslüman kimliğini kullanan, Kuvayı milliye taraflıları, Cumhuriyet döneminden sonra sanki tavır değiştirmişler, sanki geçmişte bunlar, hiç olmamış gibi anlayışça düşünceler karşısında insan olarak, düşünen olarak tepki gösteriyorum" diyen mantıktı.

Sanki kendi başına, tarihsel olandan yoksun olmakla inşacı bir cami, din ve Müslüman kimliği vardı! Sanki yeryüzündeki tüm toplumlar ve devletler sözgelimi; Sümerler, Asurlar vs. din, iman, cami ve Müslüman kimliği kullanmakla mı devlet olmuşlardı? Tüm bu olup bitenler dinin imanının Müslüman oluşun yüzü suyu hürmetine miydi! Bu söylem ne kadar bilmezce öğrenilmiş bir cehalet ki tarif edilemez. Alta bulunan paragraflarda bunu daha iyi anlayacağız.

Başlangıcın sosyo toplumları karmaşıklaşan kendi ilişkilerini önce kendi aitliği olduğu totemi temel düzlemlerle mana anlayışının içinde öğrendiler. Sonra da ilahi mana üzerinde olmakla, öğrenmelerini sürdürdüler.

Bu şu demektir. Başlangıcın öğrenme, anlama ve anlatma kalıpları; kendilerine özgü öznel mana anlayışlı semboller üzerinde kavrayış edildi. Yani olup biten som gerçeklikler öznel mana anlayışlı dil kalıplarının, sözcük kodlarına çevrildi. Kişiler de bu sözcük kalıplarıyla bu konuları anlar oldular. Her kalıbı açıklayan söylemleri vardı

Kişiler kendi bencilliğini doyurmayı, kolektifi kişilikle yapılan; kolektif gücün içinde karşıladı. Yani kişi kendisi dışındaki kolektifin yaptırın tüzel etkili gücünü totem ve ilahi kalıpla anladı. Totem ve ilahın mana kalıplı anlayış olmasının nedeni olan gerçeği de, grup aitleri niçin söylemiyle anladılar.

Kişi, kendisini güden bencilliğinden ötürü sosyal olan somut kolektif gücü; neden ile değil de niçin ile anlaşılıyordu. Niçin olan kendisi içindi. Kişi deneysel olmanın yerini niçin (kendisi için) ile biliyor anlıyordu. Kişiler niçin ile olan bu anlayışı kutsadılar. Kutsanan sosyal genetik etki ile sosyal mantık olup günümüze kadar araya aldığı birçok zaman mekânı da katmanlarıyla, nesilden nesle aktarıldı.

Bu aktarım geriye doğru bilinemez olan manevi bir baskı ve basıncın gelenek edilmesiydi. Bu baskı basınç; bilim ve bilginin ortaya çıkmasına kadar kişilerin anlama, anlatma diliydi. Yani inancı olan bu niçin ile öğrenilen kalıp "nedenli" öğrenmenin yerini aldı. Niçin ile öğrenme inan oluşla; öğrenmenin kalıbına dönüştü.

Nedence kalıbın altında deney gözlem ve eylemlere dayalı olan nesnelce öğrenmeler vardır. Yani nedence olanın yerine, inana dek olan bu niçin ile olan bu niçin kalıbı kondu. Bu inancı anlayışla göre dönen değirmen taşı; değirmene konan sineğin niçindi algısına göre dönmektedir.

Niçin yerine her şey konabilirdi. Çünkü deney sel değildir. Nedenli öğrenme deney sel olduğundan ötürü yerine her şey konamazdı. Bu nedenle bir sembolizm olan din, iman, cami türü kalıp sözler her kullanılan yere cuk oturur. Şeylerin nedeni olmadıkları halde o şeylere bahane bir neden algısı verirler.

Sinek dönen değirmen taşının dönmesini, hem kendi için dönüyor sanıyordu hem de döndürmeyi kendi etkisi ile olmakta olduğunu beyan ediyordu. Değirmen taşı döndüğü sürece, bu dönme eylemine ve değirmenle eşletilen bu niçin sorusuna açılım olan sanının, pek mahsuru yoktur! Sanının altında nesnel objektif ve somut süreçlerin, öz nedence oluşu vardır. İşte başlangıç; doğal olarak bu gerçeği bilemezdi.

Gruplar bu tür gerçekliğe öznel, soyut ve niçin olduğuna dair izafi bir anlatım, yüklediler. Kolektifin gücünü; kolektifin gücüyle ortaya konan üreten meslekleri, traktörü, uzay mekiği yapmayı, radyo ile iletişim kurmayı vs. kavrayamayan yapı, bunu; totemden, ilahtan veya kalıp kavramalı sembolik manalar üzerinde anladı. Köleci sisteme kadar bu anlayış sakıncasız gibi olduysa da bu anlayış köleci inşa ile uyutmaya ve kişileri uyuşturmaya dönüştü.

Nedeni bilmeme ve nedenli oluşu kullanmama süreci yağmur yağdığı sürece, değirmen taşı döndüğü sürece; yağmuru Döldül'ün sidiği; değirmen taşının dönmesini de sineğin gücünden sanmanızda hiçbir beis yoktur.

Çünkü ortada nedenli bilmeye dair üreteceğiniz hiçbir şey de yoktur. Ne zaman ki doğayı nedenli kavrayıp nedenli olan davranışları uygulama içine koymakla deneye ve deney sel oluşlarla üretim hareketi içinde oldunuz; o vakit Döldül'ün sidiği ile sineğin algısı karşınıza dikilen bir çatışma olmağa başladı.

İşte yurdun savunma mantığını, neden ile bilemeyen kişilerin yurt savunmasını anlamaları için yurt savunması kavramı içine niçin ile izah edilen anlamlar katılmıyordu? Niçin sorusuna verilecek El cevap, cennete gitmek için. Dini için. Küffara karşı oluş için diyen içincilik, bu gerekçelerle sürece katılmıştı. Hâlbuki hiçbir savaşın, hiçbir temel nedeni bu içincilikler değildiler.

İşte cami vaazı bu tarih eksenle böyledir. Kerameti kendisinde menkul oluşla değildir. Aksi halde görmezden gelinen Atatürk ve kadrodan kişiler ve pek çok kişiler; cami vaazları olan niçin ile bu yola çıkmamıştı. Eğer yurt savunmasına cami vaazları da mana oluşla katkı sağlıyorsa niçin buna başvurulmasıydı. Siz yurt sevgisini cami vaazında anlıyorsunuz diye yurt sevgisini cami vaazlarında alan kişilerimizden vaz mı geçilecekti? Neyse konuyu uzatmayalım.

Böyle olunca Düldül'ün sidiği ve sineğin algısı hala bilimsel düşünce geliştiremeyenlerin anlama ve anlatma dili olmaya devam ederler. Niçinle öğrenme, inanıcı öğrenmedir. Temelinde som bencillik yatar. Nedenli öğrenme de bencil oluşa hizmet ise de; nedenli öğrenme kendilikten özgeciliğe insaniliğe evrene ulaşır. Nedenle oluş; bilmedir, bulmadır, dünyayı değiştirmedir. Eylemli oluştur. Niçinle oluşta bunlar yoktur. Niçin ile öğrenmede bir örnek olma vardır, kitle hareketini sürüklenme vardır, o şeye uyma biati olma ruhu vardır giderek sönme vardır.

Nedenli öğrenme olan bilgi içinde hiçbir zaman eşeğin sizin için olduğu algısına ulaşamazsınız. Hâlbuki niçin ile öğrenmede eşek insan içindir! İnsanın binmesi içindir! Sinek niçin? Cevap yoktur. Veya çok zorlamadır

Sürüp giden bu niçin ile öğrenmeler, inanıcı olan bir öğrenmedir. Başlangıç koşulu içinde insanın bunu ortaya koyup bununla idare etmesi zorunluydu. Ve bir kültürü ortaya koyabilmek için böyle bir başlanışta gereklidi.

Başlanış oluşumları içinde niçin kodlu, öğretme ve anlama kalıpları bir yöntem olmaya devam etti. Ta ki totem meslekli ilahi dönemler içinde süreçlerin nedenli bağıntılarını anlama zorunluluklarının anlaşılması ile bu süreçler artık niçin ile değil de, neden ile öğrenilmeye başlandı.

Bu yeni tutum; bunca yılların niçin ile öğrenme şartlanmışlığı karşısında hem kolay olmadı. Hem herkesin üstesinde gelebileceği bir ansal yetenek değildi. Kısaca sembolizmi temsil eden niçin ile öğrenme ve öğretme süreçlerin, olan bitenine dek tarihi durumu budur.

Bu durum kapsamındaki sembolik anlam olan kilise, cami söylemleri de akli işletmede, bilimsel olmada uzak bırakılmış kişilerin nedenle olan şeyleri niçin ile öğrenmelerinin gerçekliği olmaktadır. Bu tür öğrenme, öğretme süreçleri içinde; bilseniz de bilmeseniz de zorunlu bir neden vardır. Nedenli olanların devim alanı içine niçin ile olanların anlamı yüklenir. Eş deyişle neden olan; niçin olan ile eşletilir. Böylece içincilik anlayışlı tutumlar, kendilerinin bilememe boşluğunu bu tür niçin oluklu

anlama ve anlatım kalıplarıyla doldururlar.

Böylece bu öğreti içindeki çoğu kişiler süreci, niçin ile anlık alır yaparlar. Böylece inanıcı öznel oluşları ortaya koyarlar. Bu inanıcı kalıplı semboller dilini sizler; din, iman değil de ne olarak söylerseniz söyleyin, söylediğiniz şeyler asıl olana bu kalıp sözlerle öylece kip eşleşirler.

Sembolik kalıplar yapıştıkları asıl olan üzerinde asıl olanın hareket etmesiyle birlikte devinmeye başlar. Siz asıl olanı bilmeyip, sembolik olanı tanıdığınız için o eylemseli oluşu ve eylemseli anlamı sembol olana atf edersiniz. Tüm sorun budur.

Çünkü inanıcı olan kalıp; asıl neden değildir. Söz gelimi su niçin? Dediğinizde insanın gemi yüzdürmesi için de dersiniz; transatlantiği yapamazsınız için de dersiniz! Bu planktonların su içinde olmasına bir cevap değildir. Ya da oksil ve hidroksil iyonlu oluşan kimyasal tepkimelere bir cevap ta değildir. Oysa cisimler suda neden yüzer? Derseniz, deneyci sonuç anlama sizi transatlantiğe çıkarır.